

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Tisvilde Hegn og Melby Overdrev

Natura 2000-område nr. 135
Habitatområde H119

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015.
Tisvilde Hegn og Melby Overdrev
Natura 2000-område nr. 135
Habitatområde H119

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, H119

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Ny Østergade 7-11
4000 Roskilde
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet
Kort- og Matrikelstyrelsen

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-345-4

ISBN nr.

978-87-7091-346-1

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Klithede på Melby Overdrev

Fotograf: Mogens Holmen

Resume:

Natura 2000-plan for Tisvilde Hegn og Melby Overdrev (nr. 135). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning.....	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	<i>5</i>
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier.....	9
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	13
<i>Vurdering af tilstand</i>	<i>13</i>
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose.....</i>	<i>17</i>
Målsætning	20
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	<i>20</i>
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter.....</i>	<i>21</i>
<i>Modstridende interesser</i>	<i>23</i>
Indsatsprogram	24
<i>Generelle retningslinjer</i>	<i>24</i>
<i>Konkrete retningslinjer.....</i>	<i>25</i>
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	<i>25</i>
Sammenhæng og synergi med vandplan	26
Strategisk miljøvurdering	26
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning....	27
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	28
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver.....	29
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen.....	32

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

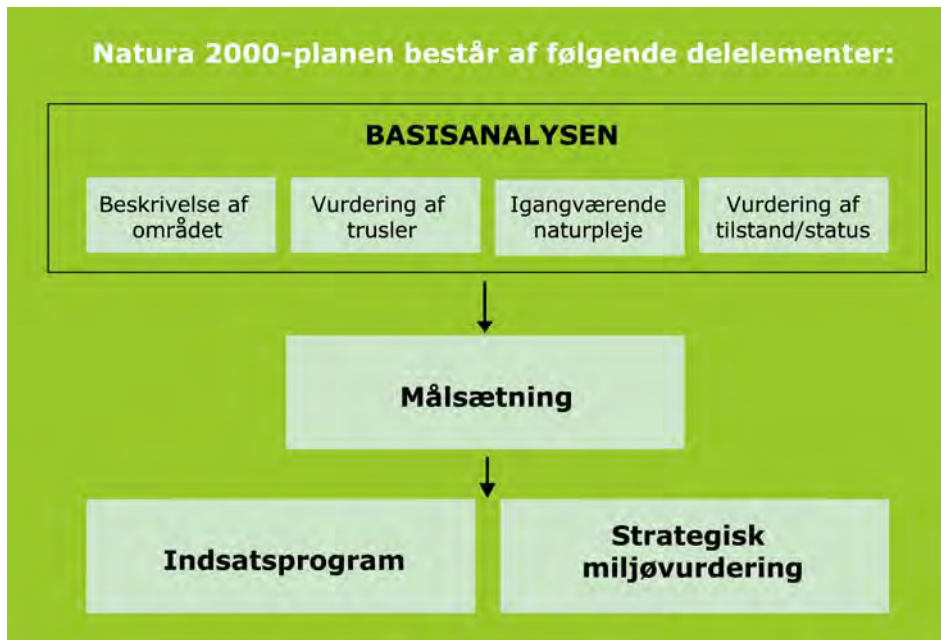
Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanerne for hovedvandopland 2.3 Øresund og hovedvandopland 2.2 Isefjord og Roskilde Fjord og bliver ligesom disse revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 2.045 ha, hvoraf 1.974 ha er statsejet, og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H119. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Fotograf: Anne Johannisson

Tisvilde Hegn, Trolde skoven af forvredne skovfyr på gamle klitter.

Natura 2000-plan

Natura 2000-området omfatter Tisvilde Hegn, Tibirke Bakker, Asserbo Plantage, Liseleje Plantage og Melby Overdrev. Området ligger direkte ud til Kattegat med en kyststrækning på 8 km mellem Liseleje og Tisvildeleje. Natura 2000-området udgør en del af den foreslåede nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Store dele af området er dækket af flyvesand og tilplantet med planter til dæmpning af sandfygningen. Skovfyr er et dominerende træ i plantagerne. Hvor bunden er fugtig og sandlaget tyndt, har birk, eg og bøg dog kunnet trives.

Tibirke Bakker og Melby Overdrev er to store lysåbne arealer på klitter af varierende alder. Melby Overdrev, der er et ca. 130 ha stort, fredet klitområde ovenpå tidligere havbund, blev gennem en lang årrække er benyttet af forsvaret til skydeøvelser.

Natura 2000-området er udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper. Af arter drejer det sig om Stor Kærguldsmed og Stor Vandsalamander. Af naturtyper drejer det sig primært om en række typer af kystklitter og skove. Endvidere forekommer blandt andet naturtypen kildevæld samt forskellige sønaturtyper.

Klithede på Melby Overdrev

Fotograf: Mogens Holmen

I dele af området lever bestande af markfirben og sandsynligvis af spidssnudet frø og arter af flagermus, der alle er generelt beskyttede, og ikke indgår i grundlaget for udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder.

Området, der ikke er fuglebeskyttelsesområde og derfor ikke har fugle på udpegningsgrundlaget, har desuden et rigt fugleliv med f.eks. ynglende sortspætte, rødrygget tornskade, hedelærke og natravn.

Natura 2000-plan

På Melby Overdrev og i Tibirke Bakker er de lysåbne klitnaturtyper grundlag for en usædvanlig og artsrig flora og fauna af arter, der ikke selvstændigt indgår i områdets udpegningsgrundlag. På Melby Overdrev vokser bl.a. bakke-gøgelilje, hede-melbærris, flere arter af gøgeurt, langt over tusind nikkende kobjælder samt den meget sjældne lyng-silke. Melby Overdrev er kendt for sine mange og sjældne insektarter, bl.a. gråbåndet bredpande, argusblåfugl, markperlemorsommerfugl, lille køllesværmer, pimpinellekøllesværmer og myreløve. Disse og andre arter og deres levesteder er nærmere omtalt i en drifts- og plejeplan 1999-2014 for det daværende skyde- og øvelseterræn på Melby Overdrev (på www.nst.dk). I Tibirke Bakkers gamle klitter vokser blandt andet en sjælden krydsning af edderkopurt. Også i områdets bevoksninger af løv- og nåleskov findes mange sjældne planter og insekter.

Små søer i området er kendt for en særdeles artsrig forekomst af gudsmede og vandnymfer med flere sjældne arter. Bortset fra stor kærguldsmed er de disse ikke i sig selv på udpegningsgrundlaget.

Fotograf: Mogens Holmen

Tibirke Bakker, skråningen af de gamle klitter mod Bækkebrovej.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Tisvilde Hegn og Melby Overdrev findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Natura 2000-området ligger i Gribskov og Halsnæs Kommuner og indenfor vandplanområderne hovedvandopland Øresund og hovedvandopland Roskilde Fjord og Isefjord.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommende i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Arealerne af grå/grøn klit (2130) og klithede (2140) er stadig betydelige, men de senere års udvikling har vist, at de hurtigt vil kunne æn-

Natura 2000-plan

dre sig til skovklit (2180), hvis opvækst af træer ikke fjernes gennem drift og pleje. Det samme gælder på områdets mindre arealer af klitlavning (2190).

For Stor Vandsalamander ligger de ret få egnede ynglesteder i Natura 2000 området (f.eks. solrige vandhuller uden fisk) overvejende meget spredt. For den enkelte, lokale bestand medfører det en isolation og sårbarhed, der kan true dens forekomst i området.

For stor kærguldsmed kendes i øjeblikket kun et enkelt egnet ynglested i form af en sø anlagt i 1990'erne, hvor arten for nyligt er dukket op i området igen.

Næringsstofbelastning

Inden for området sker der en årlig afsætning af luftbærent kvælstof (N-deposition) på mellem 10 og 20 kg/ha, alt efter den lokale husdyrtæthed og de enkelte naturarealers overfladeruhed.

Overslagsberegninger viser, at næringsstofbelastningen med kvælstof fra luften (N-depositionen) overskrider den lave ende af tålegrænseintervallet på arealerne af grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og enebærklit (2250) samt på arealerne af klitlavning (2190).

Generelt for sønaturtyperne kransnålalgesø (3140) og brunvandet sø (3160) overskrider næringsbelastningen med kvælstof fra luften den lave ende af deres tålegrænseinterval.

Kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området, dvs. for skovklit (2180), bøg på mor (9110), bøg på muld (9130), ege-blandskov (9160), stilkeke-krat (9190), skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0). Den høje ende af tålegrænseintervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skoven.

Tilgroning

Betydelige arealer af grå/grøn klit (2130) er under tilgroning med høje græsser og -urter og med træer og buske (vedplanter). I nogen grad ses også tilgroning af klithede (2140), klitlavning (2190) og med vedplanter i kildevæld (7220). Blandt andet rød-gran skaber tilgrovningsproblemer i de lysåbne naturtyper.

I og langs kanten af nogle af de vandhuller, der er ynglesteder for stor vandsalamander, sker der stedvis en tilgroning med sump- og især vedplanter, der skygger vandet og derved forringer stor vandsalamanders ynglebetingelser.

Uhensigtsmæssig hydrologi

På en væsentlig del af naturtypen klitlavning (2190) blev der under kortlægning af naturtypen fundet unaturlige vandstandsforhold, som medfører øget udtørring og tilgroning med tørbundsplanter.

Uhensigtsmæssig drift

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. I området er der registreret trusler fra intensiv skovdrift i form af jordbearbejdning og spor i skovnaturtyperne 9110 bøg på mor og 9130 bøg på muld. Desuden er der en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

I sommerhusområdet er forekomster af naturtyperne grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og eneklit (2250) utilstrækkeligt beskyttet mod anden, ikke-landbrugsmæssig anvendelse af arealerne.

Ifølge oplysning fra Halsnæs kommune, har kommunen via flyfotos konstateret og oplyst, at der sker et omfattende rekreativt slid på hhv. naturtyperne 2110 og 2120. Tilstanden af disse naturtyper og slitagens betydning herfor er imidlertid ikke blevet konkret vurderet til denne Natura 2000-plan.

Invasive arter o.l.

I naturtyperne hvid klit (2120), grå/grøn klit (2130) og til dels i skovklit (2180), har den invasive art rynket rose formået at brede sig kraftigt. I arealer af grå/grøn klit (2130), klithede (2140), kildevæld (7220) og skovklit (2180) er der samlet konstateret de invasive arter rynket rose, bjergfyr og glansbladet hæg. Stjerne-bredribbe er desuden konstateret på de nævnte lysåbne naturtyper.

Prædation, jagt og fiskeri

I områdets småsøer udsættes stadig af og til fisk i form af bl.a. den invasive art sølvkarusse (guldfisk), som konstateret igen ved levestedskortlægning for stor vandsalamander i 2010. Disse fisk forventes hurtigt at formere sig i de pågældende småsøer og i takt dermed fortære eventuel yngel af stor vandsalamander. Udsætning af fisk håndteres allerede i gældende lovgivning.

Igangværende pleje og genopretning

Meget af habitatområdet består af arealer, der drives af Naturstyrelsen. Skovdriften på disse arealer sker efter naturnære principper, hvilket betyder, at man i driften arbejder målrettet for at sikre et kontinuert skovdække og opretholdelsen af et godt skovklima. Der ved kan foryngelse af skoven som helhed basere sig på selvsåning. Med den naturnære skovdrift fortsættes bestræbelserne på helt at undgå pesticider, og anvendelsen af gødning er begrænset til udpegede pyntegrøntarealer. I området har Naturstyrelsen 127 ha som urørt skov og 8,1 ha som græsningskov.

Natura 2000-plan

Tibirke Bakker, Melby Overdrev, kystnære strækninger samt en række mindre områder er fredede, ofte med det formål at bevare de åbne arealer. Der er foretaget en del naturpleje i områderne. I Tibirke Bakker blev der i vinteren 2005-6 foretaget rydning, slåning mv. af en stor del af området for at fremme lyng og overdrevsvegetation. Gribskov Kommune er med til at vedligeholde de eksisterende hegninger i Tibirke Bakker nu, og en ny hegning på ca. 4,5 ha. er i 2010 ved at blive etableret. Desuden planlægger kommunen, at der etableres høslet i den del af Tibirke Bakker, hvor der bl.a. vokser Edderkopurt.

For det daværende skyde- og øvelsesterræn på Melby Overdrev blev der i 1999 udarbejdet drifts- og plejeplan 1999-2014. Planen, der nu er under revision, indeholder tillige mange plejerelevante oplysninger om områdets specielle naturforhold og dets mange sjældne arter. Der er med jævne mellemrum blevet fjernet noget af opvæksten af træer og buske på Melby Overdrev, således senest i starten af 2010. Også på andre, mindre åbne arealer af lysåbne naturtyper foretages med mellemrum rydning af opvækst. Endvidere er drængrøften gennem Melby Overdrev for nyligt blevet blokeret nogle steder, og der er sket en fjernelse af jord og andet, der blev anbragt i forbindelse med arealernes brug som skyde- og øvelsesområde.

I klitterne langs Kattedgat blev der i 2007 foretaget en omfattende første rydning af den invasive plante rynket rose.

Der er i perioden 2007 – 2010 foretaget en del rydninger med henblik på udvikling af lysåbne naturtyper som grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og klitlavning (2190).

De to fiskefri småsøer i Bølleljungen, som blev anlagt hhv. udvidet i 1990'erne, har udviklet sig til meget fine levesteder for bl.a. stor vandsalamander og den rødlistede månevandnymfe foruden, at stor kærguldsmed for nyligt indfandt sig ved den ene af søerne og måske har kunnet yngle der. I den ene af søerne blev der imidlertid i 2010 konstateret udsatte guldfisk, hvilket vurderes nu at ville medføre reducerede levevilkår for denne fauna og især stor vandsalamander.

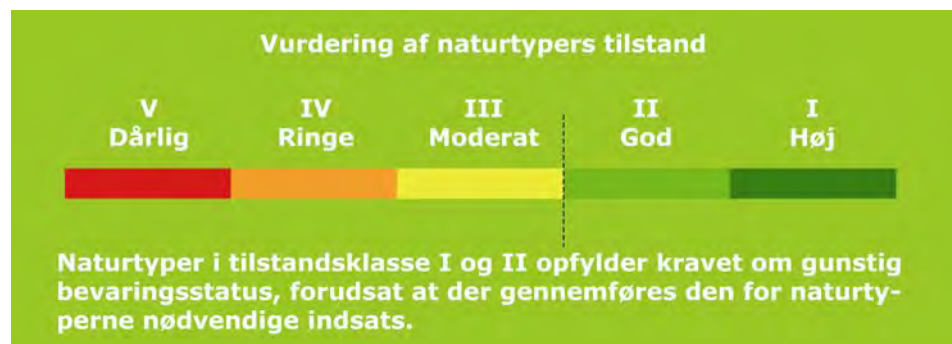
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovnaturtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

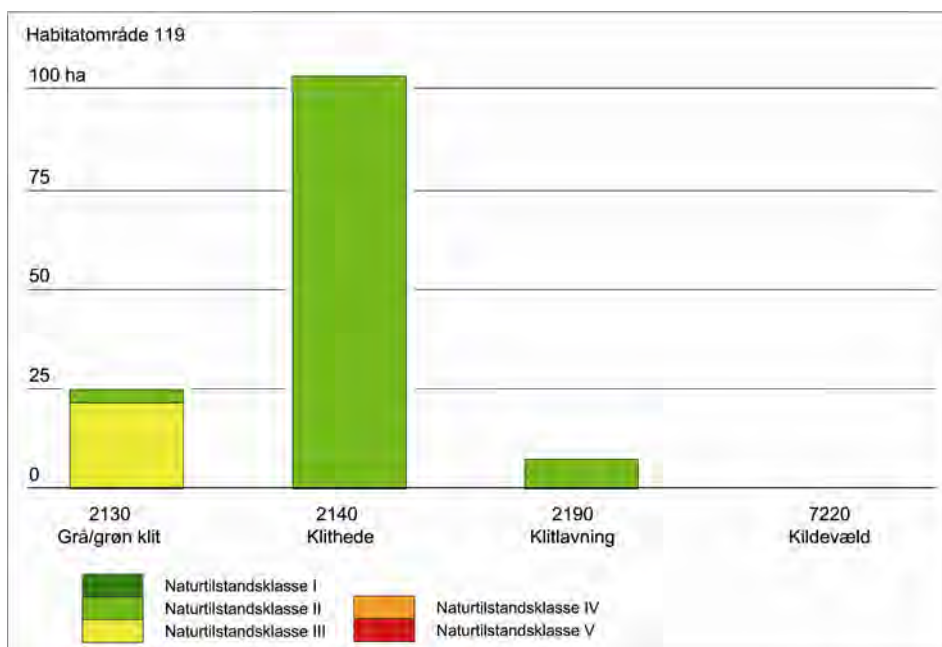

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper

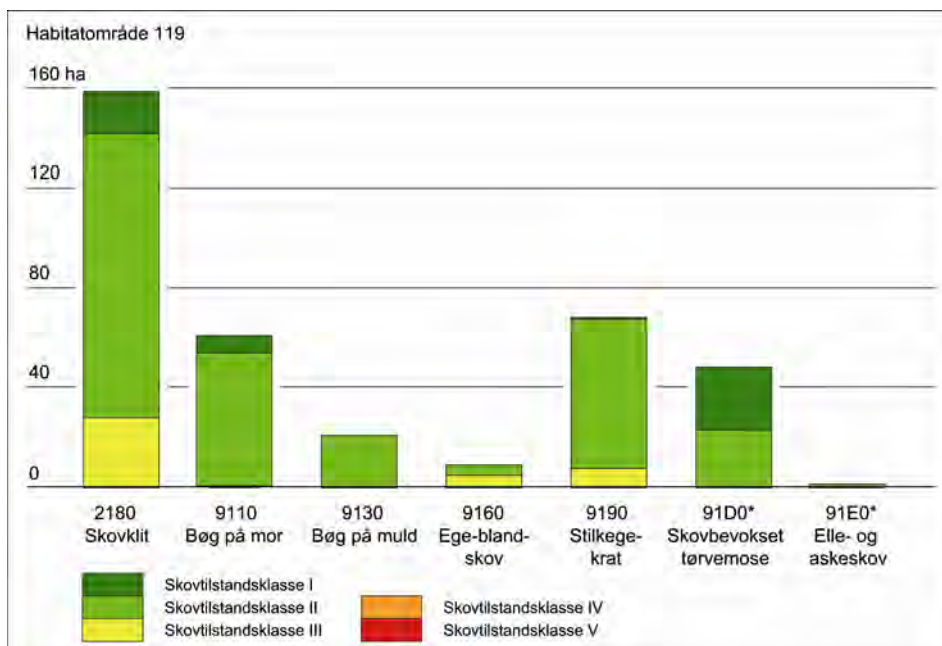
Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen med naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

Natura 2000-plan

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper.

Figur 4a. Naturtilstand for de af Natura 2000-områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Figur 4b. Skovtilstand for de af Natura 2000-områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet.

Natura 2000-plan

I Natura 2000-området er der kortlagt i alt 29,7 ha grå/grøn klit (2130), og tilstanden er blevet vurderet på de 25,0 ha. Af det vurderede areal, er de 3,5 ha vurderet til naturtilstandsklasse II, mens resten er vurderet til III. De 16,2 ha er vurderet til artsindeks 0.6 – 0.8, mens resten af det vurderede areal fordeler sig på artsklasserne 0.4 – 0.6 og 0.2 – 0.4. I alt 9,9 ha er vurderet til strukturklasse 0.8 – 1 og 0.6 – 0.8, mens 15,1 ha fordeler sig i strukturklasserne 0.4 – 0.6 og 0.2 – 0.4. Strukturindeks afspejler her, at der stedvis sker tilgroning med høje urter og græsser og med vedplanter. Dele af især Tibirke Bakker blev oprindeligt registreret som surt overdrev (6230), men er for nyligt blevet medregnet til grå/grøn klit fordi jordbunden består af flyvesand, der stammer fra stranden; dette areal indgår derfor endnu ikke i tilstandsvurderingen. Efter den oprindelige kortlægning i basisanalysen er afgrænsningen af forekomsterne desuden blevet justeret i forhold til skovklit kortlagt 2005-2007 på steder med især sammenhængende opvækst af træer.

Der er kortlagt i alt 119,9 ha klithede (2140), og tilstanden er blevet vurderet på de 103,3 ha. Hele dette areal er vurderet til naturtilstandsklasse II. Hele det vurderede areal er vurderet til struktur 0.6 – 0.8 og næsten hele dette areal til artsindeks 0.4 – 0.6. Der er dog stedvis tilgroning med høje urter og græsser og også begyndende tegn på tilgroning med vedplanter. Dele af Tibirke Bakker blev ved kortlægningen registreret som revling-indlandsklit (2320), men er for nyligt blevet medregnet til klithede på grund af jordbundstypen og indgår derfor endnu ikke i tilstandsvurderingen. I tilstandsvurderingen indgår heller ikke et lille areal af klithede i Tisvilde Hegn, der er medregnet i basisanalysen, men ikke blev besøgt ved den særlige kortlægning med oplysninger om tilstand, der fandt sted i 2004-2005. Efter den oprindelige kortlægning i basisanalysen er afgrænsningen af arealerne desuden blevet justeret i forhold til skovklit kortlagt 2005-2007 på steder med bl.a. sammenhængende opvækst af træer.

Der er kortlagt i alt 7,6 ha klitlavning (2190), og tilstanden er blevet vurderet på de 7,3 ha. Dette areal er vurderet til naturtilstandsklasse II. Hele det vurderede areal er vurderet til arts- og strukturindeks 0.6 – 0.8. Der er dog stedvis tilgroning med høje urter og græsser og også begyndende tegn på tilgroning med vedplanter. Endvidere er der tegn på, at afvanding i form af grøfter el. lign. medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning. Et lille areal i Tisvilde Hegn blev ved kortlægningen registreret som tidvis våd eng (6410), men er for nyligt blevet medregnet til klitlavning på grund af jordbundstypen og indgår derfor endnu ikke i tilstandsvurderingen. I tilstandsvurderingen indgår heller ikke et andet lille areal af klitlavning i Tisvilde Hegn, der er medregnet i basisanalysen, men ikke blev besøgt ved den særlige kortlægning med oplysninger om tilstand, der fandt sted i 2004-2005. Efter den oprindelige kortlægning i basisanalysen er afgrænsningen af arealerne blevet justeret i forhold til skovklit kortlagt 2005-2007 på steder med bl.a. sammenhængende opvækst af træer.

Natura 2000-plan

Der er kortlagt i alt 1,2 ha enebærklit (2250), men tilstanden af enebærklit er ikke blevet vurderet i området. Det skyldes, at forekomsterne - i Tibirke Bakker - ved kortlægningen blev registreret som enekrat (5130), der ikke er en af de tilstandsvurderede naturtyper, men for nyligt er blevet omklassificeret til enebærklit på grund af jordbundsforholdene.

Der er ikke blevet kortlagt og vurderet arealer af tør hede (4030) i området.

Der er ikke blevet kortlagt og vurderet arealer af kalkoverdrev (6210) i området.

Af kildevæld (7220) er der kortlagt i alt ca. 0,1 ha, og tilstanden er blevet vurderet for de 0,06 ha. De kildevæld, hvor tilstanden ikke er vurderet, omfatter i alt 0,01 ha, der i 2005-2007 separat blev kortlagt i form af mindre kildevæld i skovbevokset fredskov. Af de vurderede kildevæld er det meste vurderet til naturtilstandsklasse II med artsindeks mest 0.4 – 0.6 og lokalt 0.2 – 0.4. Generelt er de vurderede forekomster i strukturindeks 0.4 – 0.6, og der ses stedvist tilgroning med vedplanter.

Der er ikke blevet kortlagt og vurderet arealer af rigkær (7230) i området.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 157,7 ha skovklit (2180), heraf 16,7 ha med en naturtilstandsklasse på I, 113,1 ha med en klasse II og 27,8 ha med en klasse III.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 60,6 ha bøg på mor (9110), heraf 7,0 ha i naturtilstandsklasse I, 53,0 ha i klasse II og 0,6 ha i klasse III.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 20,7 ha bøg på muld (9130), alle i naturtilstandsklasse II.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 9,1 ha ege-blandskov (9160), heraf 4,2 ha i naturtilstandsklasse II og 4,9 ha i klasse III.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 67,9 ha stilkege-krat (9190), heraf 0,2 ha i naturtilstandsklasse I, 60,1 ha i klasse II og 7,5 ha i klasse III.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 48,2 ha skovbevokset tørvemose (91D0), heraf 25,2 ha i naturtilstandsklasse I, og 23,0 ha i klasse II.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 1,5 ha elle- og askeskov (91E0) alt sammen i naturtilstandsklasse II.

Natura 2000-plan

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
2130 grå/grøn klit		3,5	21,5		
2140 klithede		103,3			
2190 klitlavning		7,3			
7220 kildevæld		0,0	0,0		
Hovedtotal		114,1	21,5		

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Habitatområde 119

Naturtype	Skovtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
2180 skovklit	16,74	113,14	27,79		
9110 bøg på mor	7,02	53,00	0,56		
9130 bøg på muld		20,73			
9160 ege-blandskov		4,21	4,86		
9190 stilkege-krat	0,24	60,10	7,53		
91D0 skovbevokset tørvemose	25,18	23,04			
91E0 elle- og askeskov		1,52			
Hovedtotal	49,18	275,74	40,74		

Tabellen viser de tilstandsvurderede skovnaturtypers fordeling i ha på skovtilstandsklasse

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte naturforekomster på Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstoffertilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Ingen.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- 2130 Grå/grøn klit, fordi mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V; desuden fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på de fleste af naturtypens arealer.
- 2140 Klithede, fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på de fleste af naturtypens arealer.
- 2180 Skovklit, fordi laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 2190 klitlavning, fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på de fleste af naturtypens arealer.
- 2250 Enebærklit, fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på de fleste af naturtypens arealer.
- 3140 Kransnålalgesø, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 3160 Brunvandet sø, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 7220 kildevæld, fordi mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V.
- 9110 Bøg på mor, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9130 Bøgeskov på muld, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9160 ege-blandskov, da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V og laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9190 stilkege-krat, da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse og skovtilstandsklasse III-V og da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91D0 Skovbevoksede tørvemoser, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91E0 Elle- og askeskove, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.

Prognosen er ukendt for:

- 2110 Forklit. Naturtypen er ikke kortlagt med hensyn til naturtilstand.
- 2120 Hvid klit. Naturtypen er ikke kortlagt med hensyn til naturtilstand.
- 2160 Havtornklit. Der er ikke foretaget en kortlægning af naturtypens samlede forekomst eller af dens naturtilstand i området.
- 3150 Næringsrig sø. Der er ikke foretaget en kortlægning af naturtypens samlede forekomst eller af dens naturtilstand i området.
- 4030 Tør hede. Naturtypen er ikke registreret inden for området.
- 6210 Kalkoverdrev. Naturtypen er ikke registreret inden for området.
- 7230 Riggær. Naturtypen er ikke registreret inden for området.

Natura 2000-plan

- 1042 Stor kærguldsmed. Artens samlede forekomst og bestandsudvikling i området er ikke kendt. Den er siden 1995 registreret på nogle få, skiftende, potentielle ynglesteder i området.
- 1166 Stor vandsalamander. Artens samlede forekomst og bestandsudvikling i området er ikke kendt. Den er dog påvist som ynglende i nogle af områdets spredte småsøer.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i Naturstyrelsens hjemmeside 2009: "Retningslinier for den statslige Natura 2000-planlægning; Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

I Natura 2000-området er der særligt fokus på levesteder for stor kærguldsmed samt på forekomster af tør hede (4030), kalkoverdrev

(6210) og rigkær (7230), idet disse arter og naturtyper vil være meget vigtige at bevare, fordi de er truede, dvs. at deres biogeografiske status i Danmark er i fare for at blive alvorligt forringet. Desuden har de lysåbne naturtyper hvid klit (2120), grå/grøn klit (2130) og klithede (2140) samt skovnaturtyperne skovklit (2180), bøg på mor (9110), stilkeke-krat (9190) og skovbevokset tørvemose (91D0) betydning, fordi de er de arealmæssigt største naturtyper i området. Arealet af skovnaturtypen skovklit (2180) udgør 22% af de kortlagte forekomster af naturtypen indenfor habitatområderne i den danske del af den kontinentale biogeografiske zone, hvorfor naturtypen også af den grund har fokus i området. Da skovklit (2180) imidlertid ikke er en prioriteret naturtype, prioriteres det dog højere i området at genoprette tidligere arealer af grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og klitlavning (2190), selvom det kan medføre en tilsvarende reduktion af arealet af skovklit (2180) på områdeniveau (se afsnittet om modstridende interesser).

- *Det overordnede mål for området er:*

Områdets naturtyper indgår i vidt omfang i et stort sammenhængende naturområde præget af især store arealer af klit- og skovnaturtyper. Arealet af skovklit er af nationalt betydelig størrelse. Der vil være sikret en naturlig dynamik mellem det tilgrænsende hav og den kystnære terrestriske natur i området.

Arealet af de enkelte naturtyper og de enkelte arters levesteder sikres som minimum opretholdt, idet skovklit dog kan reduceres i mindre grad, hvis det bidrager til at genoprette lysåbne klittyper.

Områdets sønaturtyper sikres en gunstig bevaringstilstand og at rumme egnede ynglesteder for stor vandsalamander og den truede stor kærguldsmed, hvilket forudsætter en god vandkvalitet. Arealet af egnede ynglesteder for dem sikres desuden øget.

Alle terrestriske naturtyper sikres god-høj naturtilstand i det omfang, de naturgivne forhold gør det muligt. Arealet af lysåbne klittyper sikres øget. Det prioriteres desuden, at kildevæld er lysåbne, med mindre en beskyttet tilstand skyldes en ældre bevoksning af træer.

Områdets økologiske integritet vil være sikret i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000-området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*

Natura 2000-plan

- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for stor kærguldsmed og stor vandsalamander stabiliseres eller øges således, at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealerne af grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og klitlavning (2190) søges øget på sigt, og om nødvendigt på bekostning af arealer med skovnaturtypen skovklit (2180).*
- *Området sikres at indeholde mindst ét stabilt egnet ynglested for stor kærguldsmed.*
- *Antallet af stabilt egnede ynglesteder for stor vandsalamander sikres øget således, at der på sigt er mindst 9 ynglesteder for arten i området og, at disse har en placering, der muliggør, at arten kan sprede sig til dem.*

Fotograf: Mogens Holmen

Stor vandsalamander er en art på områdets udpegningsgrundlag. Her fotograferet i en sø i Bøllejungen

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Det prioriteres, at kildevæld (7220) er lysåbne, med mindre en beskyttet tilstand skyldes en ældre bevoksning af træer.

På arealer af de prioriterede lysåbne naturtyper grå/grøn klit (2130) og klithede (2140) og af den lysåbne naturtype klitlavning (2190), der har et forholdsvis beskedent areal i området, vil der ofte komme en opvækst af træer, der i løbet af ret få år kan danne unge bevoksninger af skovklit (2180), hvis opvæksten ikke fjernes ved hjælp af drift og pleje af arealerne. Denne udvikling har gennem de seneste år fundet sted på ret betydelige arealer i området, herunder som følge af udskudt naturpleje af de lysåbne naturtyper på nogle af områdets fredede arealer. Da skovklit (2180) ikke er en prioriteret naturtype, prioriteres det højt i området at genoprette tidligere arealer af grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og klitlavning (2190), selvom det kan medføre en tilsvarende reduktion af arealet af skovklit (2180).

Rydning af skovklit (2180) og stilkegekrat (9190) med henblik på genskabelse af de lysåbne naturtyper som grå/grøn klit (2130), klithede (2140), klitlavning (2190) og enebærklit (2250) kan ske efter nærmere vurdering og under forudsætning af, at det samlede areal af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Hvor det er nødvendigt, at udvidelsen af de lysåbne naturtyper sker på bekostning af arealer med skovnaturtyperne skovklit (2180) og stilkegekrat (9190), bør rydninger af disse naturtyper foregå på de arealer der senest er tilgroede, således at de ældste områder af naturtyperne bibeholdes.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdetets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2010 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring.*

- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i naturtypen klitlavning (2190). Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje.*
- 1.4 *Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov eller skovgræsning) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 *Der sikres velegnede levesteder for stor kærguldsmed og stor vandsalamander.*
- 1.6 *Invasive arter som rynket rose, bjerg-fyr og glansbladet hæg bekæmpes og deres spredning skal forebygges. Dette omfatter indenfor de lysåbne naturtyper tillige arten rødgran, der overfor disse naturtyper har en lignende virkning.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Arealet af hhv. grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og klitlavning (2190) øges med i størrelsesordenen omkring hhv. 3, 4 og 3 ha i det omfang, de naturgivne forhold muliggør det.*
- 2.2 *Der anlægges nye, velegnede ynglesteder for stor kærguldsmed og stor vandsalamander.*

Indsatser efter sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse*

Indsatser efter sigtelinie 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Der anlægges nye, velegnede ynglesteder for stor kærguldsmed*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den

konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

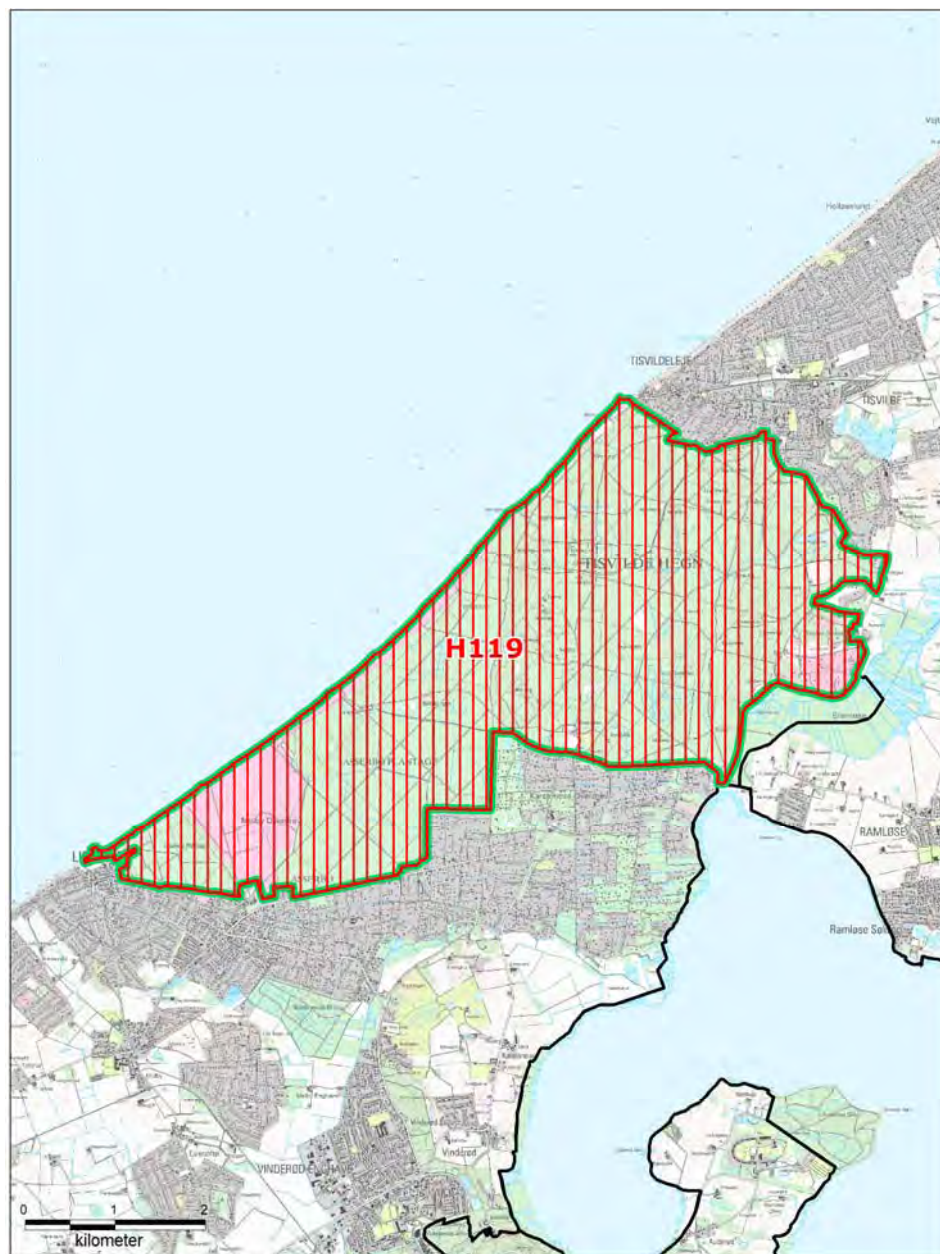
Planlagt indsats efter vandplanen, der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 135 Tisvilde Hegn og Melby Overdrev

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område N135 Tisvilde Hegn og Melby Overdrev

Natura 2000-område N135	Fuglebeskyttelsesområde
Øvrige Natura 2000-områder	Habitatområde

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i en database - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se www.naturstyrelsen.dk – under dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtyper tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstofbelastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes

udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstoffbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

N 135 - Tisvilde Hegn og Melby Overdrev

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk